

Õkva Margit: tulõ luuta, et maapoodi jääse alalõ

Kae lk 2

Vahtsõnõ rubriik: «Ilmahulguš»

Kae lk 3

Midä tähendäs «tšohkataminõ»?

Kae lk 4

Vanaajamaja saa 20

Mittetulundusütisüsel Vanaajamaja om seo nätäl tsõõrik tähtpäiv – saa 20 aastakka ütisüse luumisõst. Vanaajamaja uur, oppas ja tutvustas Eesti talo-arkitektuuri ja traditsiooniliid- si ehitüsvõttit.

Ütisüs taht nõsta inemiisi tiidlikkust vannu majju iist hoolõ pidämisel ja and nõvvu vannu majju vahtsõndamisõ man. Kõrraldõdas hulga kur- suisi, kon opatas kõkkõ tra- ditsioonilidsõ Eesti ehitüsega kõüdetüt. Umma koolituskes- kust pidä Vanaajamaja Moos- ten.

MTÜ Vanaajamaja iistvidä- jä omma Lõbu Ragner ja Uus Andres.

Täpsembäle saa ütisüse tege- miisi ja koolituisi kotsilõ lukõ näi- de kodolehe vanaajamaja.ee päält.

Põlvan tulõ loeng Hurdast ja Eesti rahvaluulõ arhiivist

Põlva keskraamadukogon kõ- nölõs 19. vahtsõaastakuul kell 18 rahvaluulõarhiivi tiidrü Kalkuna Andreas. Timä loen- gu teema om «Hurda Jakob ja Eesti rahvaluulõ arhiiv».

Loenguõdagu kõrraldas Põlva keskraamadukogo ütten Hurda Jakobi nimelidse Põlva rahvaharidusõ seldsiga. Kõik huvilidsõ omma oodõdu kul- lõma.

UL

Voonakõisi aig

RAHMANI JAN

Lambakasvatajil omma põ- nõva ao – käen om lambidõ poignõmisõ aig.

Karula kihlkunnan lambit kasvatava Rõõmu talo per- naanõ Tali Liilia seletäs, et ku lambit om õigõlõ söõdetü ja poigõ tuuja lamba vällä valitu, sis poignõmisõ aigu suuri häti olõma es pidänu.

«Perämäds kuu-puultõist tulõ anda hainalõ liss muud kah. Ku õnnõ haina annat, sis tälle tuud nii pallu sisse ei mahu, et saanu energiatarvidusõ täüs. Üttemuudu häste tulõ lambit süütä kuu inne ja kuu pärast poignõmist: manu anda sillo, villä vai midägi säänest. Ku olõt häste süütnü, sis om lambil hul- ga piimä ja tallõ omma tugõva,» kõnölõs Tali Liilia.

Poignõmisõs valmistas lambakasvataja aasta läbi – tege suvõl hää söödä ja inne paaritüstõ pandmist sortmi- sõ, kafast võetas vällä vana ja

RAHMANI JANI PILT

Karula kihlkunna Rõõmu talu lamba.

haigõ lamba. Lamba tiinus om viis kuud pikk. Hariligult jäetäs karja poignõma lamba, kiä toova kats tallõ. Et lambal om kats nis-

sa, sis om kats tallõ õkva paras.

Et häste söönü lammas külmä ei pelgä, ei olõ lambilõ lämmin- d lauta vaiagi. «Piät olõma katus

pää kotsil, külealunõ kuiv, a külmäkraatõ tä ei pelgä, ku kõtt täüs. Ja tallõga om sama lugu,» ütles Tali Liilia.

2018. aastaga alostusõn mõtsast lõütü kikkaseene

RAHMANI JAN

2. vahtsõaastakuu pääväl umma Võro vallan Meeli- ku külän olõvat maakoto kaema minnen lõidse võro- kõnõ Kabuna Kait mõtsa alt kilo kikkasiini. Varatsõm- bast aost om teedä, et kõgõ illatsõmpi kikkasiini om lämmäl talvõl säält kandist lõütü inne jõulõ.

«Mõtli, et aigu om, lää käü tsiir- u «alan mõtsan» – niimuudu kutsutas mi perren tuud ammu teedä kikkaseenekotust,» sele- täs esierälidsel aol mõtsast kik- kasiini lõüdnü miis.

«Võti tsihi seenepaiga pää- le ja näi paari ilosat kõllast seenelaiku ütstõõsõ lähkül. Sai õkva arvo, et naid piät sis viil olõma, ja nii ollgi. Umbõs vee- ränd tunniga sai ligi kilo kik- kasiini,» kõnölõs Kabuna Kait umast juhtumisõst edesi.

Kikkaseene kasvi 60–70aas- tadsõ kuusõmõtsa all samblõ seen. Päältñatä oli inämbüs siini peris kinä, ku rehkenä tuud, et kõik süküs oll sadanu. Peris suvitsist kikkasiinist olli seen küls tsipa pehmembä ja nätskembä. Mõnõ peris vett täüs seen jätf Kait ka mõtsa maaha. «A edimält pääle kaiõn külh vaiht es tii, kas tego om suvidsõ

vai kesktalvidsõ kikkaseene- ga,» and tä umilõ lõvvetüisile siinile asatundja seenekorjaja hindamisõ.

Kait vei seen kodo ja kuivaš nä edimält ütekaupa salvrätiga är. Sis laof tä saagi üüpääväs aolehepaprõ pääle, et tarõläm- mi näist ülearodsõ vii kipõm- balõ vällä veenü. Sis panti seen viil 20 minotis praadi- ah- ju. «Niiskust niimuudu vällä aiõn saa siini maiku parõmbas tetä. Ja muiduki oll pää seest läbi käünü kahtlõminõ, kas säändsõ «talvõseene» ülepää söõgis passisõ,» seletäs Kait.

A tull vällä, et kõlpsi söõgis külh. «Vei kikkaseenesaagi imäle, kiä seen piinüs lõigaš, võiuga är praatsõ ja näist mi perre klassikalidsõ seenesuus- ti tekk,» kõnölõs Kait edesi. «Suust oll tõtõst hää, nigu egä kõrd varrampa. Miä päämine – hariligu seenesuustiga es tunnõ määnestki maiguvaiht.»

Kait ütles, et tä esä om aig- aolt miilde tulõtanu umma ju- hust, ku tä lõidse kongi 2000. aastidõ alostusõ paiku mõtsast kikkasiini inne jõulõ. «Võima- lik, et seo ummamuudu vahva perretsõõrin mõnikõrd üles võet «imelugu» tulõt hinnäst mullõ no miilde ja and mõttõ mõtsa siini uudistama minnä,» lõüd tä takastperrä.

KABUNA Kaidu PILT

2. vahtsõaastakuu kikkaseenesaak paiguldõ lumitsõst mõtsast.

Wana Võromaa Wunkorkestri pidi timahavast edimäst laagrit.

12.–13. vahtsõaastakuul pidi umma edimäst timahavast laagrit Wana Võromaa Wunkorkestri. Orkestrin mäng päält 30 perimüsmuusigaopja Moostest, Mõnistõst, Vahtsõlinast ja Võrolt.

Orkestri tüü käü niimuudu, et kõra kuun saias 24 tunnis kokko ja opitas Vanalt Võromaal peri pillilukõ. Ja ku kutsutas, käüdäs noid ka mängmän. Järg- mäne ülesastminõ om orkestril urbõkuun Leedun.

Wunkorkestri laagri peeti seokõrd Võro instituudin, oppaja olli Lepassoni Kadri, Laube Kadri ja Priksi Kristjan.

RAHMANI JANI jutt ja pilt

Uma Pido kuts miihi mõtsast pidolõ laulma

Järgmäne võrokeeline laulu- ja rahvapido Uma Pido tulõ 2. juunil 2018 Võrol Kubijal. Ka seokõrd saava pidolõ laulma tulla mehe, kiä parhilla ütigi koori man ütten ei lüü, a tahtva Umal Pidel miihikoori laulõ ütten laulda.

Uma Pido laulõ opma oodõ- tas viisipidäjit miihi. Ütenkuun opitas är miihikuurõ laulu ja miihi osa ütiskoorilaulõn.

Noodi perrä laulmisõ mõist- minõ olõ-i tähtsä; abis (a mitte hädätarvilinõ) om egäsuguma- nõ varatsõmb koorilaulukogõ- mus.

«Mõtsamiihi» hulka võiva

tulla ka segäkuurõ ja -ansamb- lidõ mehe.

«Laulma tulõmisõs om mitu hääd põhjust: Uma Pido laulu omma väega ilosa; kodokandi keelen laulda om hää ja ütten mitmõ tuhandõ inemisega om laulupido lava pääl võimsa olla!» kitt projektikoori «Mehe mõtsast» vidäjä Lindali Kalev.

Et laulu selges saia, tuujaos peetäs inne pito neli laululaag- rit. Laululaagri peetäs Kanepi vallan Varbusõ muusigamõisan. Edimäne laagri om plaanin 17. veebruarail kell 11 (helüpruuv kl 10). Tõõnõ laagri tetäs 17. märdsil kell 11. Kats edespidist kõrda kõnõldas ildampa kokko.

Lähemb teedüs kodolehe umapido.ee päält.

UL

MÄRGOTUS

Ärmi lasõmi esierälidse juubõliaastal hinnäst kural üles küttä ja viha tii pääle juhti.

Mis meil hätä om?

SÄINASTI ENE,
koolioppaja Oravilt

nõ om väega vana kommõ.

Ja nii ma es tiia, et meil om sääne hünni mängmise traditsioon. Ma mõtli, et tuu olf vinne-aignõ totalitaarsõ riigi muud. Jo tuu muud võeti uma riigi tagasitegemise aigu üle. Sada aastat tagasi olõ-s viil ammõtlikku hümnigi, raadiost ja televiisorist kõnõlõmada. Mul olõ-i midägi hünni vasta, tuu võinu iks olla.

Mu peräst võissi tedä mito kõrda pääväh mängi, a kas hünn olõ-i õnnõ kõgõ tähtsambide sündmüisi jaos? Kas aastanumbri muutumino om nii tähtsä riiklik asi? Tähtsä om tuu, midä mi süämeh hoiami. Kotoh olf kõigil vaba voli panda telekas kinni ja laulda esi hünni õkva tuul aol, ku tälle miildüs.

Ma olõ kimmäs, et hätä olnu ka tõisildõ. Ku järgmäne päiv kõrdusõ päält presidendi tervütüst kai, olf sääl takah joba paukõ kuulda. Arvada, et ka hünni aigu olõs iks kibõlõjit, kiä raketi paukma ja vilistämä pandnu. Arvada, et ka vähembält üts inemine olõs tuu pääle lõustakaustah nurisõnu, et mille paugutamisõ aigu hünni mänge. Ja küll olõs sis kah olnu poliitikit, kiä saanu hindä arvamisest vällä nõsta. Olõ-i meil vaia pelädä puutnlaisi vai pagolaisi. Mi esi olõmi hindä kõgõ suurõmba vainlasõ.

A ku hünni mano tagasi tul-

la, sõs võissi sisu üle ka märegeta. Ku edimäde sada aastat om meil vällämaalt sisse tuudu hünn olnu, sõs järgmäde sada võissi hoobis umatettü hünn olla. Egä traditsioon om kunagi kostki algusõ saanu. Nigu telefon om saanu käe ja mõistusõ pikenduses, või ka muial muutuisiga üte minnä.

Vahtsõnõ hünn tege ka muu ilma jaos aša selgembäs. Sõs ei saa sündüdä nii nigu minevä suvõ Poolah, ku tõõsõ euruuplasõ es saa arvo, mille võrkpalli Emil Eesti-Soomõ mängu aigu kats kõrda ütte ja samma hünni mänge. Vai et ku tegemist om üte ja sama riigiga, mille nä sõs umavaihlõ võistlõsõ. No piassi iks järgmädeses saas aastast umast kandist peri hünni tegemä.

Seo aasta om esieräline. Ärmi lasõmi hinnäst kural üles küttä ja viha tii pääle juhti. Olõmi esi kah uma riigi vannusõlõ väärilidselt esierälidse ja ei tsurgi esi juubõliaastat är.

Kõva räkin

Mõnõ päävä iist kuuli ma määnestki kõvva räginät. Es mõista edimält arvada muud, ku et vast ammu oodõdu miinuskraadi rägistäse mõtsan. A peris kimmäs tuu asi õks es olõ.

Vahtsõnõ aastak ei olõ tahtnu kuigi häste vunki sisse saia. «Sukugi ei taha tüüd tetä,» kurda tutvalõ. «Ma kah ei taha,» kurt timä vasta. Säändsit jutujamiiisi om mul timahava olnu vähembält kolmõl kõrral. Arvada om tuu määnegi stress, organismi vastanakkaminõ, miä pääle pidolist aastavaihtust tävve huuga tüüd tetä ei lasõ.

Tuul pääväl kattõ äkki är minno painanu vastamiilsüs egäsumast tüüd tetä. Mõtli ja imesti, kooni lõpus jõudsõ ärtundmisõlõ – tuu räkin es saa tähendä midägi muud ku tuud, et talvõ sälgruuds om räginäga poolõs murdunu.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laivi.org@wi.ee

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegjum:
Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee
Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Rumeeniä raport

Üten perrega mõnõs aos Rumeeniä päälliina Bukaresti tüüd tegemä kolnu Võromaa miis EPLERI RAIN kiro-tas elost, tüüst ja mõttist puultõist tuhat kilomeetret lõuna puul.

6. kiri.
Harotuisi pääajolõ

Nigu muudsalõ aolõ kombõs, om mi maja all kah autidõ saisuplats. Neläaastanõ Kõu vahepääl küsüs, mis seo platsi all om. Ütle vasta, et muld. Poig jää-i rahulõ ja nii läämi kiht kihi kaupa edesi, kooni jõvvami maa tuumani ja säält joba tõõsõlõ poolõ maakerrä.

Saisuplatsi ussõ pääl om mu meelet väega vahva silt: «Kalli eläni!» 1. Olkõ hää, pankõ ummi autit õnnõ teile ette nättü kotusõ pääle. 2. Olkõ hää, ärke pankõ autit saisuplatsi liikmisteie pääle. Ku piäti naist säädüisist kinni, ei piä nakkama tiika egäsugumaidsi asjo arotama.» Olõ-i sääne harilik nigu «Võlssi pantu autu viias är!» vai «Võlssi pantu autu umanik piät trahvi masma!».

Innembi pand mõtlõma. Ku ma silti edimäst kõrda loi, sis tulf päähä kõiksugumaidsi mõttit. Määndse omma nuu arotusõ, miä är jääse, ku autu õigõ kotusõ pääle pandõ? Ja määndsit arotuisi tulõ pitä iks, huulmada tuust, et kõik õigõlõ tiit? Ku edimäde huuga

võinu arvada, et massina õigõ kotusõ pääle pandminõ avitas är hoita jutujamist kuva naabriga, sis aša pääle pikembäle märken sai arvo, et kinkagi tii pääle pant autu võinu tuvva vahtsõ tutvusõ ja mille mitte ka sõprustsõõri.

Ummi hahkõ ajorakkõ liigutaminõ, näile kuurmusõ andminõ ollõv kasulik. Olõ kuuldu nu soovituusi ristsõnno tetä vai malõt mängi. Hoit ajo vormin ja ei lasõ Alzheimerit ligi. Ma olõ kah perämädsel aol malõt mängnü – lihtsäle miildüs ja ei olõ ka halv, ku Alzheimerit mõni aastak edesi õnnistus toudaga. Silt autokuuri ussõ pääl and säändse impuls, et paar päivä sai malõ asõmõl telekast «Kirgede tormi» kaia, pelgämlädä, et mudsu tumõmbas lätt.

Mõni või no üldä, et tuuperäst ei olõ vaia vällämaalõ kolli, et ussõ päält põnovat silti lukõ. Tuu või nii olla küll, et Eestingi saa säänestsamma nätä. A ma olõ-i nännü!

*La mulji ani!**

* «Hääd vahtsõt aastakka!» rumeeniä keeli.

Kodo lähküst egäpäävädse söögikraami kättesaaminõ om õndsõ võimalus. Olkõ leeväpäts otsah vai suidupakk tühi, hää õks, ku saat kodo ligi poodih är kävvü.

Maapuutõ ellojäämise võtmõsõna paistus olõvat kraadikraam, et ku inemine ost pallo olt ja viina, sõs om õnn õkva kõiki hoovi pääl. Ka kinnipanõgi-juttõ pääle om õhatu kõgõpäält, et kost sis olt ja suitsu saa, leeväpäts om viil kolmas vai esiki neläs-viies murõ. Sääne arvaminõ tege kurvas.

A ega noidki veidü ei olõ, kelle edimäne murõ om leeväpäts ja muu egäpääväne kraam. Tuu egäpäävädse kraami vällälunastamisõs piät tä maanukah masma korõmbat hinda ku liinah. Maapoodih om ka väikumb kaubavalik. Tuust olnugi-s hätä, maainemine om valmis veidembäga lepmä, a hind om tuu, mis sund muialõ minemä.

Kallis hind tege ka tollõ, et tuugi kaup, mis sisse tuvvas, tulõ alla hinnada. Rahvas tiid tuud väega häste ja osa inemisi kääväki poodih õnnõ tuud kraami ostmah. Nigu liina puuti minekit, nii ei saa taadki kundõlõ halvas panda, selle et säädüs ei keelä viil kavval ja kokkohoitja olla. Nii olõnõs maapoodi päävåkassa jälki

ÖKVA MARGIT,
müüjä Peri poodist

katõliitrilidse Bocki müümisest. Kõrraliidsi söögikorvõ, kon om kraami kõögilapist praadilihatüküni, tulõ päävä pääle kolm-neli.

Sääne kauplõminõ suurt tulu ei tuu. Ärimiist huvitas tulu, selle et kirotoõ om: ettevõttõ tsiht om tiini tullu. Tõsõl puul väiku poodi letti saistõh paistus mullõ, et tuu pääsüüdläne omgi tulu, üts lõpmada arvo-saamalda elläi.

Et sõs ettevõttõ tsiht om tulu. A kas tulul kah määnegi tsiht om? Investiiri, ütlesi arvada ärimiis. A kohe? Konkurentsivõimõ nõstmistõ. A kuimuu-du? Kas viil üts konsumerist-

lik katõdraal liina viirde, selle et liina keskele näid inämb ei mahu? Kaup om näil kõigil ütesugunõ ja kundõ meelütämises mõtõldas üstõsõ või ki vällä egäsugutsit laatõ ja päivi. Tüüliisi om näil kõigil puudu ja palka pakutas kah veidü, selle et kiäki ei teeni tuud tullu nii pallo, et müüjale väärilist palka massa. Toss lätt jo konkurentsivõimõ nõstmisõ pääle. A prõlla paistus, et konkurentsüh om hoobis tuu, kes piiri veereh ja piiri takah kõgõlõ kraamilõ odavampa hinda pakk.

Ildaaigu märgõtõdi päälli-nah, et mõistlik olõs maapuu-tõlõ panda väikumb aktsiis.

Autolaavka Aarna külä muudu

Neläpäävä hummok. Vällä kaiõh om kuigi tõistmuudu. No muidogi, lumi om üüse maaha sadanu. Ja õkva pallo lummo – eski uarmakõsõ omma saina veereh. A ku om neläpäiv, sis om meil Aarnah autolaavka päiv. Tulõ kaia, mida sälgä-jalga panda. No sälgä pandmisõga olõ-i murõht, a jala otsa saa-i joht plätõsit panda. Tulõ miilde, et mul ommava kohki ilosa roosadsõ kaloski. Võtagi ahonukast koogu ja tõmba kaloski papi alt vällä. Käävä küll, sünnüse jalga panda häste. Hiidä sis silmi ka varõkaehtusõ poolõ ja ilestä ka kreebeniga hiussit ilehembäst. Tii ka tiranikuotsa häämes ja tõmba tuuga üle molo.

Lää vällä, a silmil nakkas hallus. Olõ-i harinu valgõ ja puhta maailma-

ga. Võta varõ alt riikese ja proomi toudaga. Olõ-i hätägi, lumidsõ hainamaa pääl juusk õigõ häste. Parõmp õks, ku tokiga minnä. Peräh saa ka kraamikoti pääle panda.

No jovvagi tõõsõ maja mano. Lää tii külatarõ ussõ vallalõ ja astu küüki. A küük om jahe. Panõ elektriradika taadõ ja tuus aos, ku tõõsõ naasõ kah tulõva, om küük jo lämmäkenegi. Tõisi ruumõ mi pruugi-i. Meil om tuust hää, et mi piä-i vällä uutma – laavka sõit õkva kõogi aknõ ala.

A mehe tulõ-i sinnä naisi mano istma. Nä saivsa uma kambaga tõõsõ maja repi pääl. Õks näil ka uma asa arotä. Mõni paistus sääli ka sääändse kõhna vällänägemisega olõvat. No õks tuu tervüs pääle rassõt üle rinna nõst-

misõ tüüd vilets. Sis tulõ nuka takast viil üts miis, kiä õkva hiidütäs. Habõna ajamalda, pää sugimalda – õigõmbahe pää nigu paklakuudsi otsah, koh pudsajitki seeh. Oh, olõ-i midägi, ku ruuht saava, praavus tervüs kah är. Ja kõik nakas jäi otsast pääle.

A meil, naisil, õks juttu jakkus. Uudissit joht olõ-i imp niipallo ku suvõl, a midägi õks om. Kõnõlõmi kas vai söögitegemisest. Kiä kiit kaps-taruuga, kiä kardohkit ja hämmätüst, a üteli naasõl jäi saiakohetus nõsõma.

No sõitki laavkabuss aknõ ala ja mi kombõrdami ka vällä. Noil miilil jo uma kraam käeh ja miil hää.

Saami mi ka umma kraami ostma naada. Olõ-i hätägi, kõkkõ om: leevä-saia, piimä- ja vorstikraam, suurma

ja seebi... A lihakraam om külmänü. Ja tuud pudõlidõga kraami sortõ om kõgõ rohkõmp.

Väega hää miis om mi poodimiis Riho. Pahanda-i kunagi, ku kinkalgi api vaia om. Ja hüvvä nalla viskas kah.

No omgi kraam käeh ja mul saa kott õigõ rassõ. Osti jo peris suurõ kapta-pää kah. Hää, et saa riikesega kodo viiä. Seokõrd läämiiki lakja, a tõõnõ neläpäiv om meil pääle laavkapäävä viil ka vallapäiv ja raamadukogopäiv. Sis saami raamatit vaelda ja ku kinkalgi vallatüütäjaga vaia om asja aia, saa tuu ka är aetus.

Ja tõõnõ neläpäiv olõ-i imp lummo maah ja ilm om undsõnõ, must ja muanõ. A hainamaa om illos ja halas. KURÕ HILJA

Noorõ kunstnigu pildinäütüs Põlva raamadukogon

RAHMANI JAN

Triibulidsõ püksi jalan, haaknõgõl musta pinsagu rõnnan ja lühembä, paiguldõ sinitses värvidü hiussõ: saagõ tutv-vas, seo om 15aastanõ Metsa Loona, kiä tekk minevä neläpäävä valla uma pildinäütüse Põlva raamadukogon.

Loona lõpõf minevä keväjä kittüsega Tarto latsikunsti-kooli. Siiämaalõ om tä kõgõ suurõmb õnnistuminõ kunstin Eesti Rahva Muu-sõumi joonistusvõistlusõl uma vannusõrühmä võit-minõ.

«Ülesandõs olf valli üts mustri vai eksponaat ja tuud joonista. Ma jaluti säääl ja jäi silmä soomõ-ugri aoluu-ga köüdet talvõosa. Saami mustri, kalapüüdmispaat, püstkoda. Säääl olf man-nekeen, kiä kandsõ saami rõivit. Joonisti noid rõivit kandva mehe ja kalamehe-

paadi, taadõ üte järve,» kõnõ-lõs Loona ERM-i joonistus-võistlusõ tüüst.

Lemmikpildi suurõst kastist

Siiä, Põlva raamadukokko om tä valinu vällä ummi lemmik-pilte läbi ao.

«Mul om koton kapin suur kast, kon hoia ummi joonistui-si joba väega varatsõst latsõ-iäst. Seo om suur osa must. Valisi uma lemmikumba pildi vällä ja tõi nuu siiä. Tan om pallo kunstikoolin tettüid tõi-d, a ka visandiid, hindä algatusõ-ga tettüid maalõ ja joonistui-si,» seletäs Metsa Loona.

Kunst, kirändüs, muusiga...

A kunst ei olõ täl ainus huvi. Parhilla opp Loona muusiga-koolin viiulit. Pääle tuu kirotas juttõ ja laulõ, om hindä käe pääl kitarri opnu.

«Ma ei suta olla nii, et midägi ei tii. Piä midägi luuma: muu-siga, joonistusõ, luu. Tegelnü olõ ka videoga, a seo vist ei

olõ mu ala. Ka käsitüü miil-düs: kudaminõ, heegeldämine, umblõminõ. Usu, et omgi õigõ, ku inemisel om pallo huvisiid. Sis saa hinnäst parõmbalõ ede-si anda ja seo om suur ja tähtsä osa kellestki,» seletäs Loona umma loomingulisust valla.

Matõmaatiga tõmbas kah

Tulõvigu pääle märken om Loona kimmäs, et määndsengi osan om tuu kunsti ja muusi-kaga köüdet. Ummõtõgi omma täl erialaplaani tõistsugudsõ: «Ma olõ mõtõlnu matõmaatiga opmisõ pääle,» ütles tä. Viil tahtnu tä kiili oppi ja ilman ümbre rännädä.

Latsõst pääle Põlva pääl

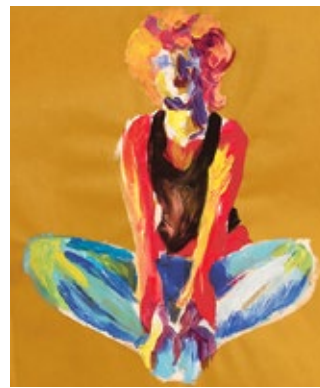
Tarton elävät ja koolin käüvät Loonat köüt Põlvaga vanaimä. «Mu vanaimä eläs ja tüütäs tan, ma olõ latsõst pääle tan aigu viitnü. Mu lemmikpaik om Põlvan raamadukogo,» seletäs Loona.

Üts asi viil. Loona om väega viisakas. Tä tulõ aokiränigu

Metsa Loona pildi Põlva raamadukogo näütüsel.

mano ja tennäs tedä kohalõ-tulõgi iist. Sääne teno ja viil 15aastadsõ puult om peris uutmalda. Tuu pand mõtlõ-ma, et vast ei olõki täämbäd-se ao nuurus viil peris hukan. Vähembält Metsa Loona olõk and külh määnestki luutust.

Ilmahulgu

Perämädse paar aastat maailma pite ümbre rännänü MUSTMAA ULVI kirotas, miä om lajan ilman silmä jäänü.

Eläjide süümine

Ma olõ nüüt jo õigõ hulka ilma müüdä tiirutanu ja egäsugutsit asju pruuvi saanu. Kõgõ jällembä omma vast ollu Islandi delika-tessi rai ja hai. Mõlõmba, nii hai ku rai puhul om kõgõ hullõmb hirmsa kusõhais – nail eläjl olõ-i kummalgi neerõ ja kõik, mis tõsõ eläjä vällä laskva, kasvatasõ nuu tegeläse lihas. Selle näide liha edeotsa süvvä ei sünnüki. Tuud tulõ ilmadu aig leota, inne ku suuhtõ võit panda.

Prõlla raisit ei püvvetä, ku võrku jääs, visatas merre tagasi. Õnnõ inne jõulu lätt rai hinda, sel-le et 23. detsembri om skáta-päiv.

Fermenteeritü rai tegemine käü niimuudu: kõgõpäält lastas rail vanniviin är koolda ja sõs tulõ kõkkõ tuud kupatust üten viiga neli nädälit üte temperatuu-ri pääl hoita. Ei või vett vaheta, ei või sekä. No sa võit arvada, et tuud haisupommi elämisen hoita olõs küländki jälle, nii et tuu viiäs kohegi kavvõmbalõ kivi taadõ.

Ja sõs, 23. joulukuul, nakkas viimäne jago. Nahk kooritas nä-pitsidega maaha ja pandas suul-vette kiimä. Kuumutamisõga tulõ vällä nii pallo ammoniaaki, et kokk, kiä pistü jääs, lätt päält protsõduuri kontrolma, kas Is-land om alla kirotanu Haagi kon-ventsioonilõ, miä kiild är gaasi-rünnägu tsiviilnemiisile...

Lõpõtusõs pandas raipurulõ sekkä viil veidü lambarasva ja tsipakõsõ suula. Kõik. Hais ei olõ kohegi kaonu. Jakkui!

Ei saa üteldä, et kõigilõ Islandi inemiisile skáta väega miildüs. Küländ pallo islandlaisi ütles kah, et «parõmb ütsindä koton ku skáta'ga pidolõ».

Hai ettevalmistaminõ võtt viil inämb aigu. Hai lõigatas jupõs, pandas 6–12 nädälis maa sisse ja sis riputõdas 2–4 kuus nõõri pää-le kuioma, et ammoniaak mine-mä linnan. Säändsit hailiha-vürflit – 1,5 x 1,5 cm – kutsutas hákarl'is. Näid süvväs terve aas-ta, nä omma veidükese eski nigu nätsu iist. Ollõv tervüsele väega hää ja tekev sooligu puhtas. Suu-rõmb osa minnev kogoni Jaapa-nidõ. Mekk om näil sääne hapu-kas-kumminõ. A kusõ perrä haisasõ nuu vürfli iks kah.

A Ecuadorin ja Peruun süvväs – ja tuud ma joht ei olõs mõistnu arvada – meritsiko! Mitte jõulu-aigu, tuu om harilik veidü pido-lidsõmb süük. Meritsial nudsidasaju vällä, tsusatas puupunn takast sisse ja pandas grillmassinadõ. Kõik kápäkese ja muu jäetäs ilo-salõ külge.

Liha säääl üleardu pallo ei olõ ja mekk om kah tutvva – liha õks liha. Õnnõ vällänägemine om mi inemise jaos veidü vahtsõt muudu.

Täämbädses pääväs om suu-rõmbat sorti meritsiga kah joba arõtõt, tuu om pia kilo rassõ. Arõtaja luutva, et no nakkas ter-ve ilm meritsiko süümä, ollõv väega pallo valku ja veidü rasva ni kolesterooli.

Nii taa elokõnõ ilman om – süvväs tuud, mis om. Kõkkõ, mis lindas – ku tuu just linnuk ei trehvä olõma –, ja kõkkõ, mis ruumas – ku tuu just tank ei treh-vä olõma.

Vana pilt kõnõlõs

PILT OM PERI VANA-VÕROMAA KULTUURIKUA MUUSÕUMIST

Telegraafiaparaat

Telegrammõ saatminõ nakkas är häädümä, a aastakümnde iist olf tuu üts sidepidämise vorm.

Täämbädses Normani Eric-hi tett pildi pääl om Vahtsõ-liina sidejaoskunna tehnik Tirpi Kallistrad, kiä parandas telegraafiaparaati 1956. aasta-ga 19. vahtsõaastakuul.

Säändse aparadi välläarõn-dus naas 1937. aastagal, ku õnnõ morskoodiga tüütäv telegraafi-aparaat tekk säändse muutusõ, et sai edesi anda teedüst tähe-märkega. Sisetiidüsligun uurmis-instituudin tett prooviaparaat sai katsist läbi ja tuud naati tuutma. Ildampa muudõti aparadi viil veidükese, massin sai kipõmbas: minotiga sai edesi anda 300 sõn-na inneskidse 200 asõmõl.

Esiasi olf muidogi telegram-mõ lugõminõ, vahapääl olf tuu peris hiina kiil. Saman muusõu-mi kogodõn olõvil edimädsest Eesti aost peri telegrammõl om ka pleiädsiga kirotõdud teksti. Nõvvokogo ao tulõkiga tulli tele-grammiblankette pääle tekstiga riba. Säänest ripa om näta ka pil-di pääl olõva aparadi külän.

RUUSMAA ARTHUR,

Vana-Võromaa muusõumõ päävarahõtja

Mi perre televiisorilugu

Ku inemise naksiva pääle mine-vä saandi keskpaika edimädsi televiisorit kodu tuuma, olliva mu vanaimä ja vanaesä arutanu, kas tuu asjandus tulõssi hindäle kah soeta. Vanaesä olõssi õkvalt nõun olnu, a vanaimä mõtõf joba ette, kuimuudu nuu talutüü kül tettüs saava, ku vanaesä televiisorit vahtma nakkas.

Vanaimä olf mõnikõrd hä-dän olnu, ku vanaesä aolehte lugi. Vanaimä parasjagu uutsõ, kunas vanaesä lauda manu vai hainamaalõ appi tulõ, mitu kõr-da pallõf, a vanaesä muusa istõs, aoleht käen, ja ütlet: «Ooda, ma loe lehte.» Egäl juhul lätõs nii, et televiisorit es ostõta.

Sugulasõ tulliva ütškõrd küllä ja küsse, kuimuudu ma kül koo-lin nakkama saa, ku televiisorit kotun ei olõ. Nä kõnõliva, et piät iks tiidmä, midä säääl näüdatäs ja mis ilman sünnüs. Tuud nä es tiiä, et mul olf lugõminõ ja kirutaminõ juba inne kuuli sel-ge. Kotun olf häste pallu raama-tit. Vanalimäl olf aigu mukka kõnõlda vana ao asjust. Tähti ja sõnnu kirutimi udsudsõ aknõ pääle, lugõsimi aolehti.

Tüü käve kah. Egä keväjä tei-mi pindrit, süvõl olf mul rihä käen, aviti haina palada ja kok-ku riibu. Sügüse korsõ egä päiv puiõ alt ubina är. Televiisorit

sugulaisi juttõ peräst ostma es naata ja egä kiäki puudust kah es tunnõ.

Ku ma edimäst süküst koolin käve, johtu nii, et Brežnev kuuli äkki är. Matusõpäiv anti koolist vabas. Kõnõldi, et suurõ riigijuhi matussit tulõ kotun televiisorit kaia. Ma kah mõtli, et ku nii kõnõldas, sõs tulõsi kaia. A midä sa kaet, ku televiisorit ei olõ?

Naksimi otsma, kelle poolõ võissi minnä. Ku kaeminõ käen, paistu tuu ilmadu ikäv – pilt olf hall ja pallu inemiisi siibõrdiva siiä ja sinnä. Muusiga olf kah väega hirmsa. Suurõ inemise kõnõliva, et ku puusärk hauda lasti, käve kõva kolak. Arutõdi, et kas olf avvupauk vai mis. Mul olf hää miil, ku kodu minemä saimi.

Egäl juhul om lugu nii, et vahtsõnõ põlvkund om pääle kasunu, a televiisorit ei olõ meil täämbädses päävani majan ja kiä-ki ei taha tuud osta. Mi loemi ja märgutami pallu. Kõgõ parõmb märgutamisõ aig om sis, ku saa maad kaiba, pindrit tetä, mõtsan kävvä vai puid lahku. Ah jah, raadiot om meil külh eluaig kul-lõldu, a tuu ei sekä egäpäävatsit tõi-d ja säält saa kõik ilma uudis-sõ kätte nii, et kere suurõ istmisõ peräst är vaivat ei olõ.

RAUDHEINA LIILIKA

Tsohkatadõn üle tarõpõrmandu

VALPRI LIINA

Latsõpõlv om lahe aig... Niimuudu om luulõtanu Tungla Leelo. Külh timä joba tiid!

Mu latsõpõlv jääs kavvõlõ. Olf päätsõa aig – vilets ja vaenõ. Ummõtõ om tuust aost jäänü pallo ilosit mälestüsi. Egäkõrd vast mitte nii ilosit... A olku pääle. Elli-mi Võrosuul jaama lähkün Aida uulitsal esä ehitedün majan. Vahel tullf sõsaraga kah ummapääd koton olla. Tuu meile miildü. Ku imä pidi liina sõõgitsekke perrä minemä vai muid asju ajama, pand' tä ussõ lukku ja käskse hää latsõ olla. Egä kõrd mi lubasi. A kuis asi periselt olf... tollõst pajataski täambäne jutt.

Imäl olf jäl vaia minnä. Ku tä olf lannü, lätsimi sinä tarrõ, kon olli riuli. Esä olf noorõn Rõbakovi man kängsepätüüd opnu ja praavif inemiisi jalavarjõ. Sis es olõ poodist egä kõrd võtta. Esä tüütärõn riulidõ pääl olf rian egäsugumaidsi kängi ja saapit. Noid, mis olli parandõdu, ja noid, mis viil oodi meistrikätt.

«Tsohkatami!» hõisaš sõsarakõnõ. «Tsohkatami!» hõiksi ma vasta.

Küünütimi riuli päält maaha uma tsohkasaa-pa. Nuu olli tuuaigsõ naini moodukängä loodotška. Pannimi kängä jalga ja naksimi võiki üle tarõpõrmandu aknõ poolõ minemä.

KOHA PRIIDU TSEHKENDÜS

Tuu tähendäs, et tsohkatama. Säändse sõna ollimi esi vällä mõtõlnu. Ma olli viieaastanõ, sõsar aasta noorõmb. Kängä olli suurõ nigu loodsigu mi väikeisi jalgu otsan ja es püsü jalan. Vahel sattõmi kängi ot-sast põrmandu pääle. Tuu kõik olf väega nafalinõ. Sääne asi olf meile muidoki kõvva är keeletü. Et kraap põrmandu är. Viil hullõmb, ku tege määnestki vika võõrilõ kängile...

Seokõrd ollimi nafa ja naaruga üle tarõ tsohkatadõn hinnäst aknõ mano pressnü. Ja mis mi näimi: tiid pite tullf illos tsäron pääga sinidse kleidiga tüt-

rik. Nii illos, et võisõ kogoni printsess olla... Jä käänd' õkva mi värtest sisse! Tullf aknõ ala ja tunnist' tükki aigu läbi klaasi kängi riulidõ pääl. Ütel sis, et tullf ummilõ kängile perrä, näüdäs käega: näet, noilõ revile. Nuu olli rihmuga kängä. Teimi aknõ valla ja annimi tütrigulõ kängä. Tä pand' nä säälsaman hoovi pääl jalga, olli parra. Sis naarat meile lahkõlõ ja astõ värtest vällä. Lannü tä olfgi. Mi sõsaraga ollimi õnnõligu.

Ku imä kodo tullf, kõnõlmi tälle külälidsest. Lätš tükki aigu, inne ku imä taibaš, mis

olf sündünü. Ai kuis mi tõrõlda saimi! Vitsaga tsipsada kah... Kuimuudu asi lõppi, tuu olõ-i inämb meelen. Juhtu jo niimuudu, et vannulõ kängile es tuldaki perrä. Elo olf edesi lannü, parõmba meelega kanti vahtsit asju. Mis noist vannust inämb. Viil pallo aigu ildamba vide-li kuuri all mitu paari säksa-aigsit puutallaga kottõ...

Imä löidse pääle mi tettüt pahandust värte veerest puhma alt rõivast tettü hirmsalõ kakõnu kängäkese ja visas mullaunigu otsa. Nuu olli mi printsessi uma.

Esi tettü, häste tettü

Mu kadunu esä olf umal aol ollu kangõ loomuga uhkõ miis. Ja mille ei? Kuigimuudu sai ta hindäle murõtsa väiku musta tsiklikese, millega sai Võru liina tüüle kävvü. Esi sündünü ja kasunu Varsu külän, ja nüüt liina tüüle, mis tuust, et väikeste Võru liina, a õks liina. Tuuperäst sõs nõna veidü palfu pistü nõssigi.

Et esä täpsel kelläaol tüükotussal pidi olõma, pidi imäl hummugusüük minudi päält tarõn lavva pääl olõma. Nii harisigi imä är, et joba kõõgin pandsõ kohviklaasi tsukru kah sisse.

Ütskõrd juhtu, et tsukru-toosikõnõ olf tarõn lavva pääl. Imä pand' taldrigu ja kohviklaasi lavva pääle ja siruf käe, et tsukurd kah panda. Esä olf kärätänü, et tä mõist esi kah tsukru sisse

panda, nigonii naanõ ei tiia millestki midägi.

Nii haardsõ tä kohviklaasi ja lätš küüki tsukõrd võtma. Vast olf aig joba sõitma naada, rutuga kugisf tä sõõgi alla, jõi kohvi pääle ja pand sõnna lausmalda minemä.

Ku imä lauda kraamsõ, sai selges, et esi tettü om õks häste tettü: kohviklaasi põhjan olf manna.

KINDMA MAIMU

Maolda nali

Mõni nali om nii maolda, et aja peris naardma. Toimõndaja om üte säändse siia vällä valinu.

Kost naanõ peri om?

Kunagi elli Karula kandin üts Vello, kedä kutsuti Aadus, selle, et tä vanavanaesä nimi olf olnu Aadu. Ku timä käest küsti, kost tä naanõ peri om, ütelf tä väega aigupite: «Lits...mõtsast.» Naanõ sai sis egä kõrd väega pahatsõs.

Kunstmudso pukki!

Mnjah, Kama nõud no käsüvalitsõjat. Mitte pallo aigo tagasi tahtsõ samma asja Kaplinski. A ma taha inemise asõmõlõ valitsõma kunstmuto. Inemise tulõ otsustamiisi man lähembä paarikümne aasta joosul tävveste vallalõ saia. Ma ei usu ei Kamma, ei Kaplinski. Hinnäst ammuiltmagi mitte.

RUITLASÕ OLAVI, tulõviguinemine

Inemisel om tuu inemise loomus. Tuu and üte käega ja samal aol tõsõga topõld võtt. Näütises nõstõti aasta alostusõn kütusseaktsiisi ja õkva tullf vällä, et kütussefirma omma hindäle kolmõ kuu jago odavat tagavarra hanknu ja no möövä joba inemiisile täüshinna iist. Inemine om sahkri, mis sa tiit.

Ja petüs tõbras om inemine kah. Esihindäst normaalnõ inemine Paedi Urmas näüdäs Hispaanian käümise aol sotsiaalmeediän säälsit odavit kütüsehindu ja saman all pildiallkirän pahand' parhillad-sõ valitsusõga mi kütüsehindu peräst. Tuust tä ei hooli, et joba 2015. aasta mahlakuun, ku tä esi võimul olf, üteldi vällä, et kütüseaktsiis nõsõs 2016. aastal 14% (diisli) ja 10% (bendsin), ja egäl järgmädsel kolmõl aastal viil 10%. Inemine ei piä umma loomust häbendämä. Jummal tä nii lei, õigõ, Paet!

Sotsõ ja Keskeräkunnaga om kah kehväste. Ei olõ inemisel ja inemisel vaiht. Näile hindäle tunnus hää, silmä kaiõn pais-

tus esiki, nigu olõs tuu kunstmudso näil joba pääl. Õnnõ protsessor, mis tuud kaadõrvarki keerotas, om hainavikadi mõistusõga. Ku valitsõja masva rahvalõ õndsä näoga mano joba ette hinna nõsõmisõga ärsüüdüt rahha, mis tuu sõs om?

Sääne andšak tunnõ om, et pido om läbi ja no om peräkõrd jalguga lavva pääle ronitu, et viimätsegi kibõna kokko kühveldä. Purukõisi õks om viil.

Mis tuu käsüvalitsõjagi avitas. Egäsugudsõ ümbrekõr-raldamisõga vahetas kapital lihtsälõ umanikkõ. A panõmi kunstmudso pukki ja sõs kaemi, mis saa. Timä om sõs nigu jummal, tiid kõkkõ, tiid kõigist, tiid, pallo meil ressursi perrä om ja kuis tuud targõmbalõ pruuki. Timä rehkendäs. Ja kunstmudso ei piä sukugi määnegi krõbusk olõma. Ku tä kõik teedüsse läbi tüütäs, sõs kül tä ka nalla mõist tetä. Ma usu kül, pallo parõmbahe viil ku vana Baskin.

Kooni vanajummal jalgu istmise alt vällä ei võta, teemi esi hindäle kunstmudso-jumala. Timä avitas, tõsõ inemise üle otsustaminõ käü inemisel hindäl üle jõu. Hindä iist ot-sustas ja hoolitsõs häämeelega ülegi. Miilde tulõ Janukovitši määnegi ministri vai rahaga kammandaja, kelle kotost lõvveti muu hää kõrvalt puhtast kullast sitapott.

Tossu Tilda pajatusõ

Piniaasta tulõkil

Kuu ao peräst nakkas Hiina kallendri perrä piniaasta. Perämäne olf katstõist aastat tagasi. Üten Võromaa küläklubin otsusti pensionääri tuukõrdsõt piniaastat tähüstä ütenkuun. Naasõ küdsi piirakit ja kuukõ ni meisterdi muud hääd-parõmbat lavva pääle pandmisõs. A üts naispensionäär kai, et mis pido tuu ilma pääväkangõ-laisilda. Tuud ei tiia, kuimuudu

tä suurõ pinikafa kokko ai, a õdagu algusõn marssõ saali uma paarkümmend nelä jalaga eläjat.

Edimält olf nalla pallo, a sis sai viländ. Pinnel iks uma elo. Nä tükse ümbre roitma ja nuk-kõ piten nuhkma. Lavva päält pudõni mõni hää sõõgipalakõnõ kah «kallitõlõ küläliisile».

Ku pini olli saalist lannü, es olõ sääll pidoliisilgi inämb õigõt sõõgiisso. Pinnest perrä jäänü nuhe olf nii vänge, et ai süäme kuvas.

Riikevahilõnõ elo

Kuuli raadiost, et aasta algusõh olf riikevahilõnõ latsõ tegemise päiv. No ma saa arvu külh, mille mul om pallo sõpru ja sugulaisi, kelle sünnüpäiv om septembrih, sügüse alostusõ kandih.

Aastah om 365 päivä ja egä päiv om määnegi riikevahilõnõ päiv. Ku kõik nuu päävä är pitä, sõs elämises ei jääki aigu. Ma saa arvu, ku peetas vähähaigidõ latsi päivä vai latsikaitsmispäivä vai aidsi ärhoitmisõ päivä. Kui-ni noidõ tähtside asjuga piässi egä päiv tegelemä, om hää, ku tulõtõdas inemiisile noid miilde.

Viil või olla autovaba vai mittemidägiostmisõ päiv. Üte kõrra aastan või jättä massina saisma vai puuti minemä. Tuu and hindäle tundõ, et olõt mittemidägitetegemisega midägi hääd är tennü.

A ku hummogu ütles raadiost, et om avalikult kudamisõ päiv vai juunikuun om rõnnahoitjavaba päiv vai maikuu edimäne puulpäiv om alastõ aiandusõ päiv, sõs mis ma tuu tiidmisega pääle nakka? Vai omgi mu jaos septembrihe tettü ullõ küsumüisi küsumise päiv?

MUDA MARI

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiaga: Uma Leht Tartu 48 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus: ÜTESSÄKÜMMEND ÜTESSÄ MAGJAHUST. Avvohinna saa Heinmetsa Hugo (6) Häätaro küläst.

Täuskasunu ja latsõ, kiä lukõ ja kirota mõistva, saava võro kiilt oppi: <http://oahpa.no/voro/>

Rehkendä! 'Värv' vereväs nuu' kruudu', mink vastus om ütesä! Miä värviliidsist kruudukõisist vällä tull' ?

1+1	5+2	1+8	10-1	4-2	1+3	10-2	16-7	7+2	9-2	5+5
9-3	18-9	11+4	19+1	15-6	12+2	14-5	9+9	1+4	17-8	9+8
19-9	7+11	6+6	17-1	5+3	3+6	4+2	1+12	18-14	10+10	5+4
10-3	9-0	19-18	16-2	1+7	8-1	5+7	11-10	19-15	11-2	1+5
1+9	13-0	2+7	1+13	2+3	10-4	2+2	20-5	8+1	13-12	1+11
7+7	5+6	6+9	20-11	10-4	5-4	3+8	6+3	20-16	5+8	14-8
9-1	18+2	1+2	13+7	13-4	1+6	12-3	10-5	9-4	4+4	15-7
3+3	14-3	20-7	12+5	2+4	4+5	8-3	8+8	1+0	1+10	10-6

Telli Uma Leht!

6 kuud – 6 €, 12 kuud – 12 €, e-arvõ püsिमassuleping 0.85 € kuun.

Telli saa ExpressPostist: tellimine.ee/umaleht tel 617 7717 vai postkontorist.

Hää Kalla Urmas!

Võtami ossa su leinäst aol, ku saadat är uma

ESÄ.

Võro instituudi ja Võro seldsi rahvas